

När utbildning för flickor förbjöds av talibanerna öppnade Sakeena Yakoobi hemliga skolor. I dag går tusentals flickor och pojkar öppet i Sakeenas skolor.

”Varför kan inte en flicka studera?”

Sakeena drev hemliga flickskolor under talibantiden.

Text | Jesper Huor
Bild | Malan E-Rahmati /
World's Children's Prize

Jesper är journalist och författare. Han har skrivit boken *I väntan på talibanerna*.

Sakeenas egen berättelse börjar för många år sedan i Herat, en vacker gammal stad. Mamma är hemmafru och pappa köper och säljer hus, kylskåp och radioapparater från utlandet. Sakeena är det första och länge det enda barnet. Därför förväntas hon att vara bådesom dotter och son för

Sakeena Yacoobi grundade organisationen Afghan Institute of Learning (AIL) 1995, under förtryck och brinnande krig. Talibanregimen förbjöd flickor att gå i skolan men Sakeena öppnade 80 hemliga skolor, utbildade lärare och grundade hemliga, mobila skolbibliotek. I dag driver Sakeena och AIL hundratals skolor, hälsokliniker och sjukhus i Afghanistan och Pakistan. 19 000 lärare har utbildats och drygt 125 000 barn får årligen utbildning och hälsovård. Genom Sakeenas arbete har 5,5 miljoner afghanska barn fått en framtidstro och nya möjligheter, trots fattigdom och 30 år av krig.

dem. När hon bara är fyra år sätter hennes pappa henne i en religiös skola, där en mulla, muslimsk präst, är lärare.

– Jag var den enda flickan i en klass på 15 elever. Det hände att pojkarna retade mig. Varför ska en flicka gå i skolan? frågade de. Jag undrade varför en flicka inte skulle studera. I bland slog de

mig, och när jag klagade för mullan blev han arg, men inte på pojkarna utan på mig! Men jag hade lätt för att lära. Vid sex års ålder kunde jag lika mycket som mullan, berättar Sakeena.

Utklädd till pojke

När Sakeena är liten bär hon en liten

Sakeena får hederspris som barnrättshjälte 2012 av World's Children's Prize för sin långa och livsfarliga kamp för att ge afghanska barn utbildning och chansen att lära sig om sina rättigheter. Här under prisceremonin i Stockholm tillsammans med Drottning Silvia och Ahmed, ett av barnen Sakeena har hjälpt.

har hon sjal på huvudet, som flickor ska ha enligt afghansk tradition. Men det händer att Sakeenas pappa klär ut henne till pojke.

– Jag gömde mitt långa hår under en mössa och tog på mig skjorta och byxor. Vips, var jag förvandlad, det var roligt! Då kunde jag vara med i pojkarnas vilda lekar. Vi bröt arm, brottades och slogs. Jag var stor och stark för min ålder och vann ofta.

Pappa tar med Sakeena överallt, på affärsresor, middagar och fester där bara män är. Han vill gärna ha ett barn till, helst en son, men det dröjer.

– Mamma var ständigt gravid, men barnen överlevde inte. En gång höll hon på att förblöda under födseln. Bebisarna var dödfödda eller så svaga att de bara överlevde ett par veckor. Det var hemskt att se hur ledsen mamma blev.

Pappas hemlighet

Sakeenas pappa är sträng. Efter skolan är det läxor, inte lek som gäller. Varje kväll rynkar han på näsan åt hennes skrivhäfte och säger: "Bättre kan du! Gör om, gör rätt!" Då är det bara att börja om från bör-

jan. En dag när Sakeena är tio år och visar läxan får hon som vanligt svaret: "Det duger inte! Gör om!" Men eftersom hon vet att det inte finns ett enda fel, tar hon mod till sig och svarar: "Läs och peka ut exakt vad som är fel!" Så ger hon tillbaks skrivblocket till sin pappa. Han bara tittar på henne och säger med låg röst: "Jag kan inte läsa."

” Ett klassrum, en svart tavla och en utbildad lärare är allt som behövs för att förändra livet för alla barn i en hel by”

Sakeena Yacoobi

– Sen vände han bort ansiktet. Jag kunde höra att han grät, det var en chock. Jag trodde pappa kunde allt men under alla år hade han bara låtsats kontrollera mina läxor och jag hade låtit mig luras.

Efter den dagen frågade han mig aldrig mer om läxorna. Jag berättade aldrig för någon om vad som hänt. Han ville inte att folk skulle veta att han var analfabet, det blev vår hemlighet.

Nobbade friare

Sakeena hör ofta farmor, fastrar och andra släktingar klaga på att hennes mamma inte föder några söner. De säger att hon är värdelös, att hennes pappa borde ta sig en ny och yngre hustru. Det är hemskt att höra, men pappa vill inte ha någon ny fru.

Till sist, när Sakeena är 14 år, får hon en lillebror. Nu går hon i åttonde klass och sköter allt pappersarbete i pappas affär. Hon är som hans sekreterare.

De andra flickorna i skolan slutar en efter en. De gifter sig och blir hemmafruar, trots att de bara är barn. Barnäktenskap är vanligt i Afghanistan och Sakeena har också friare.

– Jag var tjock och inte så vacker, men många ville ändå gifta sig med mig, eftersom jag hade ett gott rykte. Pappa frågade mig ofta om jag ville gifta mig och

jag svarade alltid att jag ville gå i skolan. Det respekterade han, han var en god man.

Sakeena blir den första i släkten att gå ut grundskolan. Efter gymnasiet vill hon fortsätta studierna men på den tiden finns bara ett universitet i hela landet, i en annan stad långt hemifrån.

Problemet får en lösning när Sakeena blir vän med en amerikansk familj på besök i Afghanistan. De säger att de kan ta med henne till USA för att plugga där. Pappan grubblar länge. Att låta dottern studera nära hemmet är en sak, att släppa iväg henne ensam till andra sidan jorden en annan. Till sist säger han ändå ja.

Hem

Samtidigt som Sakeena flyttar till USA

kommer kriget till Afghanistan. Städer och byar bombas, strider utkämpas i gränder och berg. Många dödas eller tvingas fly. Sakeenas mor, far och bror lyckas efter många strapatser att ta sig till USA och familjen återförenas.

Berättelsen hade kunnat sluta där, men Sakeena kan inte glömma sitt hemland. Hon är inte nöjd med att leva i fred och säkerhet medan det afghanska folket lider.

– Mitt hjärta brann för mitt folk. Jag ville hjälpa alla som drabbats av kriget, särskilt kvinnorna och barnen men mina föräldrar var inte lyckliga över mitt beslut. Mamma sa: "Du får inte lämna oss igen. Vi måste hålla ihop." Men min pappa höll med mig. "Om det är vad du vill, så är det också Guds vilja, sa han.

Sakeena reser till afghanska flykting-

läger i Pakistan, där hon tar jobb som lärare. Snart öppnar hon en flickskola i Afghanistan. Och en till. Och ännu en. Efter ett år går 3 000 flickor på hennes skolor. Året därpå är de 27 000 och hon startar också sjukhus och lärarutbildningar. När talibanerna, som då styr i Afghanistan, förbjuder utbildning för flickor ger Sakeena inte upp. I stället öppnar hon hemliga skolor, som mest 80 stycken.

– Om jag inte fick studera hade jag aldrig gått så långt. I USA och Europa har barn datorer, tv-spel och mobiltelefoner. Varför ska inte afghanska barn ens få gå i skola? Det krävs inte så mycket. Ett klassrum, en svart tavla och en utbildad lärare är allt som behövs för att förändra livet för alla barn i en hel by. •

Sakeena Yacobis mål är att det inte ska finnas en enda flicka i Afghanistan som inte får gå i skola för att lära sig läsa.